

Берзіна Світлана Валеріївна
svitlana.berzina@gmail.com

EaPGREEN
Partnership for Environment and Growth

EU
Association
Lab

Виконавець:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Новий Закон про публічні закупівлі

prozorro
ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ

Стаття 23. Технічні специфікації, маркування, сертифікати, протоколи випробувань та інші засоби підтвердження відповідності

Технічні специфікації можуть бути у формі переліку експлуатаційних або функціональних вимог, у тому числі **екологічних характеристик**, за умови, що такі вимоги є достатньо точними, щоб предмет закупівлі однозначно розумівся замовником і учасниками.

Стаття 29. Розгляд та оцінка тендерних пропозицій/пропозицій

Критеріями оцінки пропозиції **МОЖЕ** бути «... 3) ціна/вартість життєвого циклу разом з іншими критеріями оцінки, зокрема, такими як: **застосування заходів охорони навколишнього середовища та/або соціального захисту, які пов'язані із предметом закупівлі**».

ЯКІ ВИМОГИ І НАВІЩО, ЯК ПРОКОНТРОЛЮВАТИ ?

ОСНОВНІ ПИТАННЯ

- Що таке «екологічні характеристики»?
- В чому переваги застосування і як їх визначити?
- Як оцінити готовність ринку?
- Як правильно оформити тендерну документацію?
- Які дії на під час оскаржень процедури?
- Як оцінити відповідність встановленим вимогам?
- Які органи можуть надавати підтвердну документацію?
- Як контролювати дотримання встановлених вимог при виконанні договору?

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

екологічна характеристика продукції (*ecological characteristics of products*)

Елемент продукції якій пов'язаний з впливами на стан довкілля і здоров'я людини протягом життєвого циклу.

вплив на довкілля (*environmental impact*)

Будь-яка зміна в довкіллі, несприятлива чи сприятлива, яку цілком або частково спричинено діяльністю чи продукцією.

екологічне твердження (*environmental claim*)

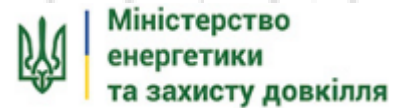
Формулювання яке визначає певну екологічну характеристику продукції, її складника або пакування.

EU4Environment

Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine

2019-2022

МІНІСТЕРСТВО
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Стаття 152 Угоди про асоціацію зобов'язує Україну забезпечити імплементацію в систему публічних закупівель вимог Директиви 2014/24/ЄС, що забезпечують більшу інтеграцію **екологічних критеріїв** до закуповуваних товарів, робіт і послуг, зокрема відповідно до:

- стандартів підтвердження якості продукції та міжнародних стандартів **екологічного маркування** (статті 74 і 77 Директиви 2014/24 / ЄС);
- вимог і методів визначення вартості закуплених товарів, робіт і послуг в **розрахунку їх повного життєвого циклу і додаткових витрат на екологічні, соціальні та технологічні наслідки їх використання (експлуатації)** (статті 31, 68, 78-82 Директиви 2014/24 / ЄС). Директива 2014/24/ЄС Європейського Парламенту і Ради ЄС від 26 лютого 2014 про державні закупівлі та скасування Директиви 2004/18/ЄС.

- Green Public Procurement
- News and Events
- About GPP
- GPP Criteria
 - Background and approach
 - EU GPP Criteria
 - Process for setting criteria
 - Criteria development workplan
- GPP in Practice
- Legal Framework
- Policy Framework
- GPP Advisory Group
- National Action Plans
- GPP Projects and Toolkit
- FAQs
- Publications
- Studies
- Useful links

ENVIRONMENT

European Commission

European Commission > Environment > Green Public Procurement >

Home About us Policies Funding Legal compliance News & outreach

Green Public Procurement

News and Events

About GPP

GPP Criteria

GPP in Practice

Green Public Procurement

Europe's public authorities are major consumers. By using their purchasing power to choose environmentally friendly goods, services and works, they can make an important contribution to sustainable consumption and production - what we call Green Public Procurement (GPP) or green purchasing.

Buying Green! New edition (2016) available here:

EU GPP criteria

The EU GPP criteria are developed to facilitate the inclusion of green requirements in public tender documents. While the adopted EU GPP criteria aim to reach a good balance between environmental performance, cost considerations, market availability and ease of verification, procuring authorities may choose, according to their needs and ambition level, to include all or only certain requirements in their tender documents.

<p>Cleaning products and services (currently under revision)</p> <ul style="list-style-type: none"> Technical background report EU GPP criteria (published in 2012) <p>bg cs es da de et el en fr fi it lv hu mt nl pl pt ro sk sl sv</p>	<p>Combined Heat and Power (CHP)</p> <ul style="list-style-type: none"> Technical Background Report EU GPP criteria (published in 2010) <p>bg cs es da de et el en fr fi it lv hu mt nl pl pt ro sk sl sv (pdf ~150K)</p>
<p>Computer and monitors</p> <ul style="list-style-type: none"> Technical Background Report EU GPP criteria (published in 2016) <p>bg cs es da de et el en fr fi it lv hu mt nl pl pt ro sk sl sv</p>	<p>Copying and graphic paper</p> <ul style="list-style-type: none"> Technical background report EU GPP criteria (published in 2008) <p>bg cs es da de et el en fr fi it lv hu mt nl pl pt ro sk sl sv</p>
<p>Electrical and Electronic Equipment used in the Health Care Sector</p> <ul style="list-style-type: none"> Technical Background Report EU GPP criteria (published in 2014) <p>bg cs es da de et el en fr fi it lv hu mt nl pl pt ro sk sl sv</p>	<p>Electricity</p> <ul style="list-style-type: none"> Technical background report EU GPP criteria (published in 2012) <p>bg cs es da de et el en fr fi it lv hu mt nl pl pt ro sk sl sv</p>
<p>Food and Catering services (currently under revision)</p> <ul style="list-style-type: none"> Technical background report EU GPP criteria (published in 2008) <p>bg cs es da de et el en fr fi it lv hu mt nl pl pt ro sk sl sv</p>	<p>New Furniture</p> <ul style="list-style-type: none"> Technical background report EU GPP criteria (published in 2017)

Екологічні характеристики

1

Ресурсоефективність

залучення інвестицій
у переробку
пластикових відходів

зменшення витрат на виріб
за функціональною
характеристикою

3

**Надійність і гарантований
виробником термін служби**

2

**Матеріал
(вид полімеру)**

зменшення витратів на
соціальні виплати

попередження отруєння
і хронічних захворювань

4

**Хімічна безпека і поліпшені
екологічні характеристики**

Пункт 5 статті 23 Закону про публічні закупівлі

У разі встановлення екологічних чи інших характеристик товару, роботи чи послуги замовник повинен в тендерній документації зазначити, **які** маркування, протоколи випробувань або сертифікати можуть підтвердити відповідність предмета закупівлі таким характеристикам.

1

Ресурсоефективність (вміст повторно переробленого матеріалу)

Цей твердження може бути тлумачне таким чином:

Масова частка повторно переробленого матеріалу в продукції.

а) Передспоживчий матеріал

Матеріал, відведений від потоку відходів під час виробничого процесу. Винятком є повторне використання матеріалу, наприклад, придатного для перероблення, що утворюється під час технологічного процесу і який може бути відновлений у межах того самого процесу, в межах якого він утворюється.

б) Постспоживчий матеріал

Матеріал, утворюваний домашніми господарствами чи підприємствами або організаціями які є кінцевими споживачами продукції. Це поняття охоплює усі види відходів що можуть бути перероблені за доступними технологіями.

Міжнародний стандарт ISO 14021
якій визначає принципи і методи
застосування.

Впроваджений до національної
системи стандартизації =
ДСТУ ISO 14021

Вироби повинні містити не менш ніж XX% повторно переробленого матеріалу.

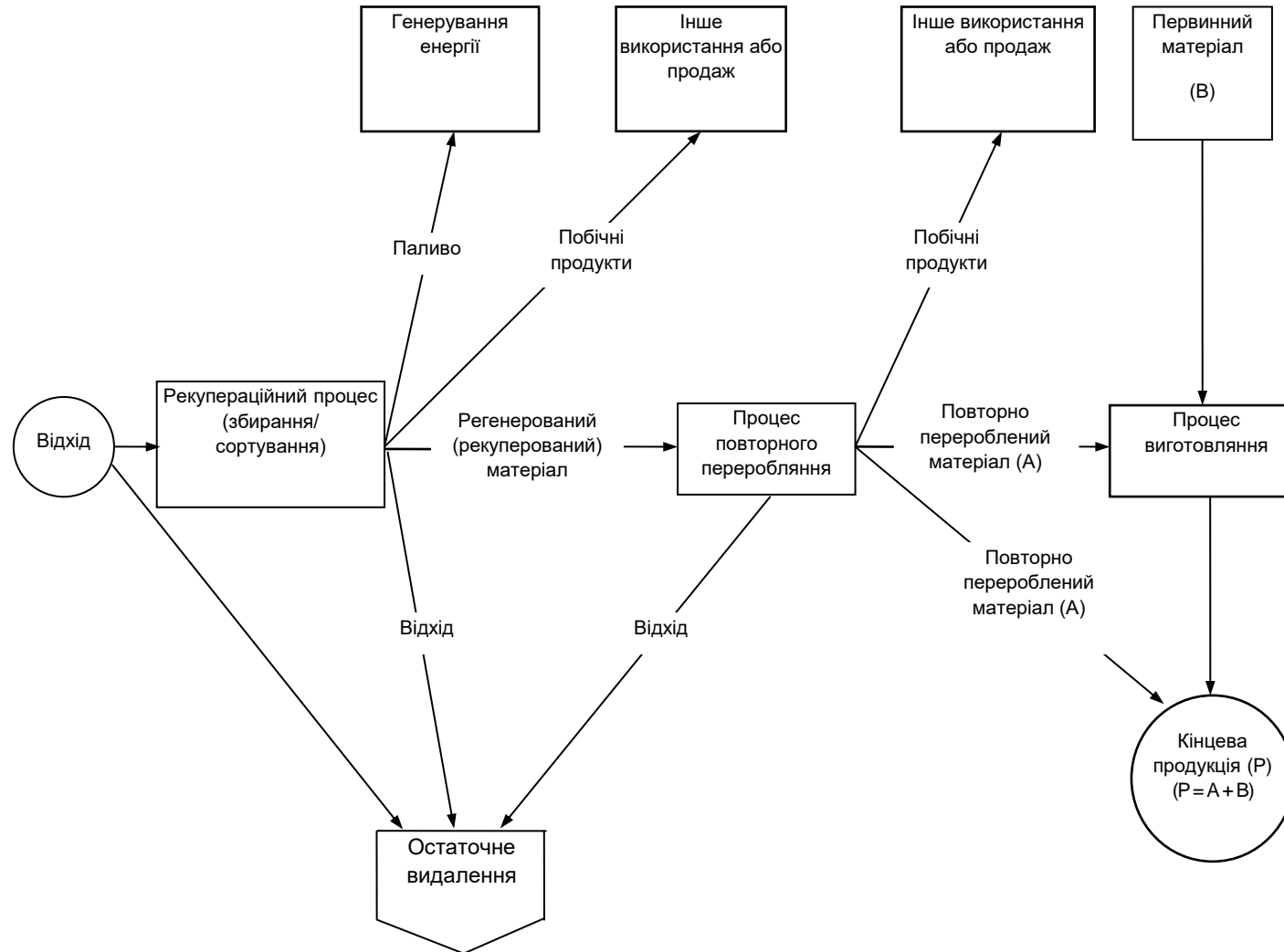
Роз'яснення

При встановленні такої вимоги важливо бути впевненим що вона не порушує вимог санітарного законодавства або інших нормативів.

Наприклад, у пластикових виробах що контактують з питною водою або харчовими продуктами заборонено вміст повторно переробленого матеріалу.

Наприклад, виготовлення труб для питного водопостачання згідно з ДСТУ EN 12201-2:2018 не передбачає застосування переробленого матеріалу. Деякі вироби можуть містити перероблений пластик у якості добавки (10-30%) а інші – виготовляться з грануляту з переробленого пластику на 100%. Наприклад – труби для водовідведення.

Схематичне представлення системи повторного перероблення матеріалу згідно з ДСТУ ISO 14021

Вироби повинні містити не менш ніж XX% повторно переробленого матеріалу.

Підтвердний документ:

Варіант А. Самодекларація виробника оформлена згідно з п. 7.8 ДСТУ ISO 14021.

Варіант Б. Висновок виданий незалежним компетентним органом, оформлений згідно з п. 7.8 ДСТУ ISO 14021.

Варіант В. У разі якщо показник визначений як “не менш ніж 60%” – презумпцією відповідності є наявність сертифікату відповідності екологічним критеріям для виробів з полімерних матеріалів, встановлених згідно з чинною редакцією ДСТУ ISO 14024.

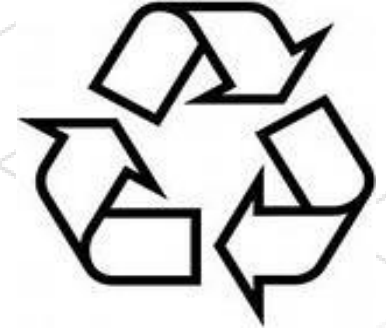
або якщо більш ніж 60%

Протокол оцінки відповідності екологічним критеріям для виробів з полімерних матеріалів, встановлених згідно з чинною редакцією ДСТУ ISO 14024 (або втяг з нього щодо оцінювання придатності для повторного перероблення виробу).

1

Ресурсоефективність (придатний для повторного перероблення)

Міжнародний стандарт ISO 14021
якій визначає принципи і методи
застосування.

Впроваджений до національної
системи стандартизації =
ДСТУ ISO 14021

Це твердження вказує на те, що виріб можуть бути зібраний і перероблений для виробництва продукції.

Якщо система збирання не доступна для більшості споживачів, замовників або користувачів виробу треба зробити твердження з застереженням і з зазначенням доступного способу або декількох можливих способів збирання та передачі виробу для подальшого перероблення.

Твердження «придатний для повторного перероблення» може бути надане у формі символу – «Листок Мєбіуса», якій має бути зображений у спосіб наведений вище. Пояснювальне доповнення повинне містити ідентифікацію матеріалу згідно з ДСТУ 4260.

Вироби повинні бути придатні для повторного перероблення і марковані щодо полімерного матеріалу згідно з ДСТУ 4260.

Підтвердний документ:

Варіант А. Самодекларація виробника оформлена згідно з п. 7.7 ДСТУ ISO 14021.

Варіант Б. Висновок виданий незалежним компетентним органом, оформлений згідно з п. 7.7 ДСТУ ISO 14021.

Варіант В. Протокол оцінки відповідності екологічним критеріям для виробів з полімерних матеріалів встановленим згідно з чинною редакцією ДСТУ ISO 14024 (або втяг з нього щодо оцінювання придатності для повторного перероблення виробу).

2

Матеріал (вид полімеру)

Більш безпечним є пластик за **№№ 4 (PE-LD) і 5 (PP)**. Не підлягає тривалому і сильному нагріванню. Підлягає багаторазовому перероблянню.

Пластик за **№№ 1 (PETE) і 2 (PE-HD)** може бути перероблений не більше одного разу.

Пластик за **№№ 3 (PVC), 6 (PS) і 7 (Other)** зовсім не підходять для контактів з питною водою і їжею. Вони містять небезпечні для здоров'я речовини - хлор, стирол, бісфенол та інші.

МАРКУВАННЯ ПЛАСТИКУ

 PETE	 PE-HD	 PVC	 PE-LD	 PP	 PS	 OTHER
поліетилен терефталат	поліетилен високої щільності	полівініл хлорид	поліетилен низької щільності	поліпропілен	полістирен	інші види пластику
різні види ємностей, вироби для ізоляції та будівництва	штучні вироби виготовлені шляхом лиття, труби, тара і пакети	контейнери, труби, меблі, промислова тара, плівка, вироби будівельні	робочі поверхні, ігрові майданчики, пакети, будівельні вироби	медичні ємності, труби, басейни, душові кімнати	посуд, іграшки, плитки для будівництва, пакування і тара	іграшки, пакування, пляшки для кулерів, різна тара та вироби
						

Вироби повинні бути виготовлені з (назва матеріалу).

Підтвердний документ:

Варіант А. Паспорт (сертифікат) якості (у разі якщо виріб виготовлений згідно з ДСТУ, EN, ISO).

Варіант Б. Паспорт (сертифікат) якості та витяг (сторінку) нормативного документу що встановлює технічні умови виробництва і у якому зазначений матеріал для виготовлення виробу.

Варіант В. Інший підтвердний документ (протокол, висновок) виданий незалежною третьою стороною, компетентність якої підтверджена шляхом акредитації і в якому наведений склад виробу.

2

Матеріал (вид полімеру)

ДСТУ 4260:2003

Тара і пакування спожиткові.
Маркування. Загальні вимоги.

МАРКУВАННЯ ПАКУВАННЯ

КІЛЬКІСТЬ МАТЕРІАЛУ
ДЛЯ ПЕРЕРОБКИ

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ
МАТЕРІАЛУ

Пакування виробу повинно бути марковано згідно з ДСТУ 4260.

Підтвердний документ:

Фото або копія/макет пакування виробу.

Виріб повинен бути маркований за кодом матеріалу з якого він виготовлений.

Підтвердний документ:

Фото виробу з маркуванням або копія/макет його пакування, етикетки чи ярлику.

3

Продукція зі збільшеним строком експлуатації

Міжнародний стандарт ISO 14021 якій визначає принципи і методи застосування.

Впроваджений до національної системи стандартизації = ДСТУ ISO 14021

Виріб має більш тривалий строк експлуатації завдяки поліпшеній надійності або придатності до модернізування, результатом чого є економія ресурсів або маловідходність.

Придатність до модернізування (*Upgradability* – англ.)

Здатність продукції до оновлення чи заміни її частини з метою поліпшення функціональних характеристик або продовження строку експлуатації.

Якщо твердження пов'язане з поліпшеною надійністю продукції, необхідно зазначити строк, на який збільшено гарантований виробником строк експлуатації.

Якщо твердження пов'язане з модернізуванням, слід навести інформацію про те що і як треба оновити, за який період, щоб досягти задекларованого збільшення строку експлуатації. Разом з цим мають бути зазначені контактні дані сервісних центрів які здатні забезпечити необхідну модернізацію.

3

Продукція зі збільшеним строком експлуатації

Порівняльні твердження, які стосуються екологічних характеристик продукції треба виражати кількісно та обчислювати з використанням тих самих одиниць вимірювання.

Порівняльні твердження про **збільшення строку експлуатації виробу слід надавати в абсолютних (вимірних) значень**, і в цьому випадку їх треба виражати як відносні поліпшення.

Наведений нижче приклад пояснює можливе поводження з абсолютними вимірюваннями.

У випадку поліпшення, внаслідок якого довговічність продукції збільшено з 10 місяців до 15 місяців, відносна різниця становить

$$\frac{15 \text{ міс.} - 10 \text{ міс.}}{10 \text{ міс.}} \times 100 = 50\%$$

і в цьому випадку можна було б зробити твердження про 50% збільшення терміну придатності.

Якщо одне з значень є нульовим, треба використовувати абсолютну різницю.

Гарантійний строк експлуатації виробу повинен бути не менш ніж _____ міс.

Підтвердні документи:

- 1) Надана виробником гарантія на визначений строк експлуатації.
- 2) Договір у складі тендерної документації із визначеними умовами щодо гарантованого строку експлуатації.

4

Хімічна безпека і поліпшені екологічні характеристики

ПРИНЦИП РАЗРАБОТКИ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ КРИТЕРИЕВ

International
Organization for
Standardization

Міжнародний стандарт ISO 14024
якій визначає принципи і методи
застосування багатокритеріального
підходу оцінювання екологічних
переваг продукції різних категорій

Впроваджений до національної
системи стандартизації =
ДСТУ ISO 14021:2002 (діє до 01.01.2022)
ДСТУ ISO 14021:2018

Уровень требований

Требования экологических
стандартов в соответствии
с ISO 14024
(экологические критерии)

25
1994-2019

4

СОУ ОЕМ 08.002.14.055:2010 Вироби з полімерних матеріалів. Екологічні критерії оцінювання життєвого циклу.

Сфера дії цього стандарту поширюється на вироби з полімерів, зокрема полімеровмістних матеріалів, різних властивостей та функціонального призначення.

Основним завданням при впровадженні екологічних критеріїв є:

- зменшення впливів на довкілля та здоров'я людини, пов'язаних з застосуванням хімічних речовин і препаратів, зокрема зниження емісій летких органічних сполук та високотоксичних речовин*;
- збалансоване управління ресурсами;
- енергоефективність та запобігання забрудненню на виробництві;
- зменшення відходів виробництва та споживання.

***) Без вмісту** полівінілхлориду та формальдегідних смол.

Обмежено вміст карбамідних смол, поліуретанів, поліолефінів, полістиролу (у тому числі його сополімерів з бутадієном і акрилонітрилом), епоксидних смол та інших речовин (за класом та категорією небезпеки згідно з GHS ver. VII).

Німеччина

Японія

25
1994-2019

GHS
The Globally Harmonized System
of Classification and Labeling of Chemicals

4

**СОУ ОЕМ 08.002.14.055:2010 Вироби з полімерних матеріалів.
Екологічні критерії оцінювання життєвого циклу.**

≥

60%

Ресурсоефективність (вміст повторно переробленого матеріалу) не менш ніж 60% за винятками до окремих найменувань що обмежені/заборонені чинним законодавством.

Регламентовані групи ризиків хімічних впливів або їх можливих комбінацій за класами і категоріями небезпек згідно з міжнародними стандартами.

ГДК с.д. хімічних речовин здатних вивільнятися в атмосферне повітря у 2-5 разів більш жорсткіше у порівнянні з встановленими згідно з чинним санітарним законодавством.

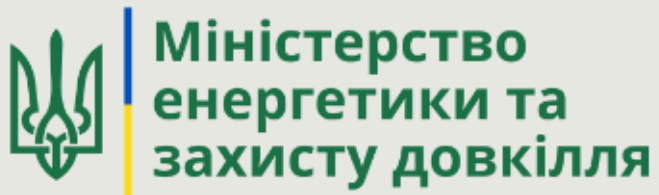

При виробництві поліуретанової піни забороняється застосування оловоорганічних сполук та гідрофторвуглеводів (CFC), перфторвуглеводів (CFC), HCFC, HFC або метиленхлоридів (піноутворювачів).

Полімерні та полімервмісні матеріали не повинні створювати в приміщенні специфічний запах, що перевищує 1 бал.

Питома ефективна активність природних радіонуклідів виробу не повинна бути більш ніж 150 Бк/кг.

Міністерство
енергетики та
захисту довкілля

Екологічна сертифікація і маркування є одним з інструментів державної екологічної політики згідно з Законом

[Про нас](#)

[Діяльність](#)

[Громадянам](#)

[Напрямки](#)

[Бізнесу](#)

[Євроінтеграція](#)

[Головна](#) / [Бізнесу](#) / [Екологічне маркування](#)

Екологічне маркування

06 Жовтня 2017, 15:54

[Що таке екологічне маркування?](#)

[Два основних типи екологічного маркування](#)

[Програми екологічного маркування, що дають змогу оцінити поліпшені характеристики товарів і послуг щодо впливів на стан довкілля та здоров'я людини](#)

[Екологічне маркування та довкілля](#)

[Екологічне маркування та здоров'я людини](#)

[Екологічне маркування та Глобальні цілі сталого розвитку](#)

[Екологічне маркування та державна екологічна політика](#)

[Екологічне маркування та публічні закупівлі](#)

[Екологічне маркування та ринки](#)

[Реєстр екологічно сертифікованої продукції українських товаровиробників, позначеної екологічним маркуванням](#)

[Відповідальність суб'єкта господарювання за застосування екологічного маркування](#)

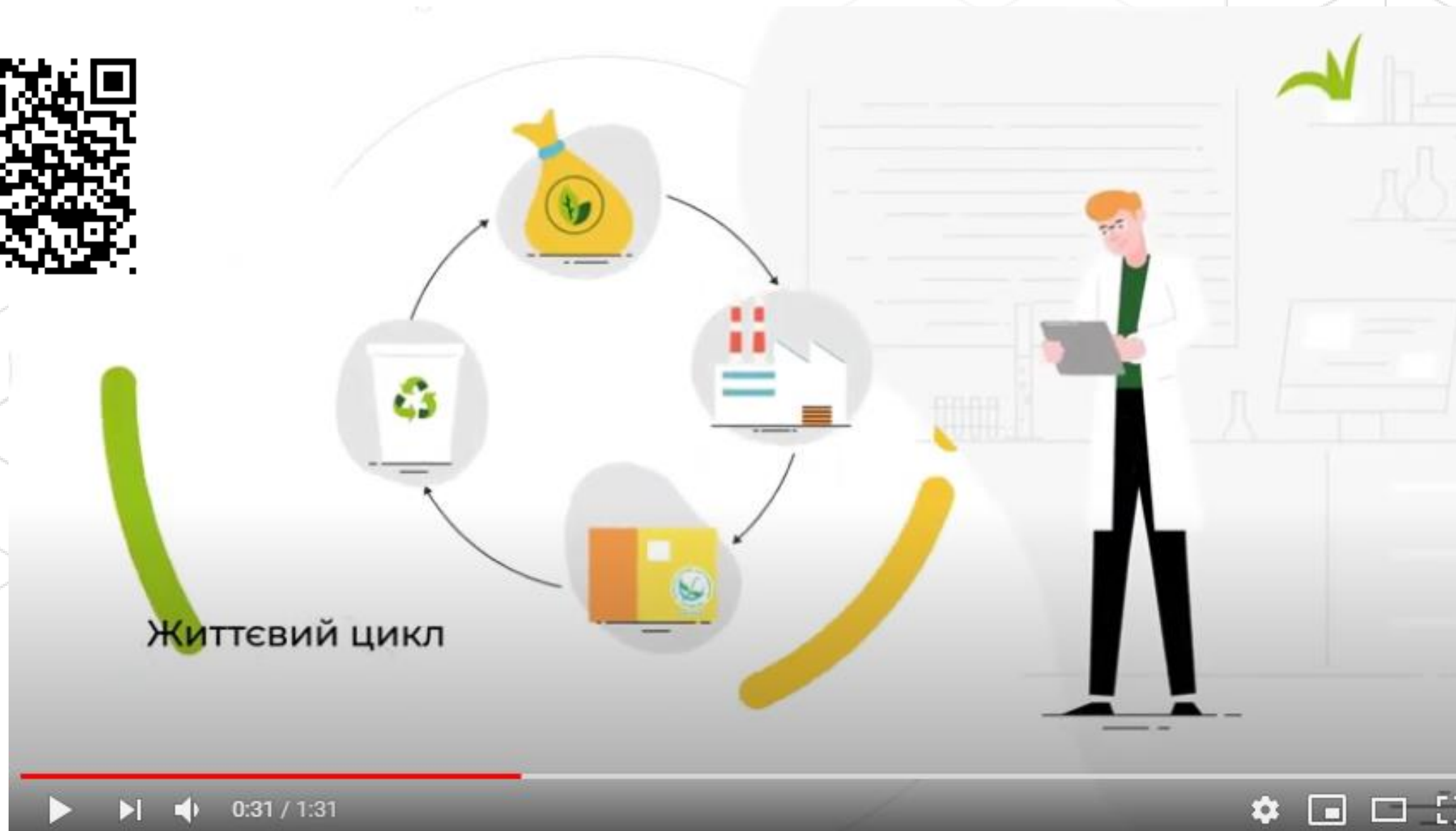
[Роз'яснення щодо відміни Технічного регламенту з екологічного маркування](#)

[Екологічне маркування в запитаннях та відповідях.pdf \(7769 Кб\)](#)

Екологічні стандарти щодо продукції, сертифікація і маркування

Життєвий цикл

0:31 / 1:31

<https://www.youtube.com/watch?v=qnFq-a3ltlc>

Вироби повинні відповідати вимогам екологічних критеріїв на вироби з полімерних матеріалів, що встановлені згідно з чинною редакцією ДСТУ ISO 14024.

Роз'яснення

На сьогодні діють ДСТУ ISO 14024:2018 та ДСТУ ISO 14024:2002.

Дія ДСТУ ISO 14024:2002 подовжено до 01.01.2022 р. за наказом національного органу стандартизації (ДП «УкрНДНЦ») від 17.12.2019 № 424.

Зазначення в тендерній документації вимоги з посиланням на одну з редакцій 2018 або 2002 року є дискримінаційною умовою по відношенню до учасників, які мають сертифікати відповідності екологічним критеріям на продукцію, що розроблені у різний період дії ДСТУ ISO 14024. Це є порушенням вимоги п. 4 ч. 1 та ч. 4 статті 5, ч. 4 статті 22 Закону України «Про публічні закупівлі», якими передбачена недискримінація учасників.

Пункт 5 статті 23 Закону про публічні закупівлі

Маркування, протоколи випробувань та сертифікати повинні бути видані **органами з оцінки відповідності, компетентність яких підтверджена шляхом акредитації** або іншим способом, визначеним законодавством.

Закон України
«Про акредитацію органів з оцінки відповідності»

Компетентність органів з оцінки відповідності може бути підтверджена шляхом АКРЕДИТАЦІЇ

- а) в Національному агентстві акредитації України;
- б) в зарубіжних органах акредитації – акредитованих у IAF;
- в) і призначення відповідно до вимог технічних регламентів згідно з законодавством про технічне регулювання (у разі якщо орган підтверджує відповідність технічним регламентам);
- г) внесенням до реєстру таких органів у разі, якщо це передбачено окремим Законом що регулює окрему сферу (наприклад, органічне виробництво).

За Законом – **АКРЕДИТАЦІЯ** є засвідчення національним органом України з акредитації того, що **орган з оцінки відповідності** відповідає вимогам національних стандартів, гармонізованих з відповідними міжнародними та європейськими стандартами або вимогам міжнародних чи європейських стандартів, та у разі необхідності будь-яким додатковим вимогам щодо акредитації у відповідних сферах для провадження визначеної діяльності з оцінки відповідності.

МЕТОЮ АКРЕДИТАЦІЇ є:

- забезпечення єдиної технічної політики у сфері оцінки відповідності;
- забезпечення довіри споживачів до діяльності з оцінки відповідності;
- створення умов для взаємного визнання результатів діяльності акредитованих органів на міжнародному рівні;
- усунення технічних бар'єрів у торгівлі.

Національне агентство з акредитації України

Підтверджувальні документи (протоколи, сертифікати відповідності)
повинні містити зображення знаку акредитації та/або
посилання на статус акредитації органу з сертифікації з боку НААУ

Реєстр
акредитованих ООВ

10156
ДСТУ EN ISO/IEC 17065

2Н1177
ДСТУ ISO/IEC 17025

Реєстраційний номер ООВ

Стандарт, на відповідність
якому акредитовано ООВ

ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2014 Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг (EN ISO/IEC 17065:2012, IDT)

ДСТУ ISO/IEC 17025:2017 Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій (ISO/IEC 17025:2017, IDT)

Інформація про технічні, якісні та кількісні характеристики предмета закупівлі (продовження)

Для підтвердження встановленої вимоги у складі тендерної пропозиції **необхідно надати копії:**

- 1) сертифікату про підтвердження відповідності встановленим екологічним критеріям на вироби з полімерних матеріалів;
- 2) атестату акредитації органу з оцінки відповідності який видав сертифікат.

Роз'яснення

Атестат акредитації має бути виданий національним органом з акредитації (Національне агентство з акредитації України) у порядку згідно з Законом України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» від 17.05.2001 № 2407-III.

В атестаті акредитації (і додатках до нього, за наявності) повинна бути зазначена галузь акредитації органу з оцінки відповідності за екологічними критеріями програми екологічного маркування I типу на таку категорію продукції, як “вироби з полімерних матеріалів”.

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З АКРЕДИТАЦІЇ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ОРГАН УКРАЇНИ З АКРЕДИТАЦІЇ

АТЕСТАТ ПРО АКРЕДИТАЦІЮ

Зареєстрований у Реєстрі
22 травня 2019 року*
за № 10156
дійсний до 11 жовтня 2022 року

Дата первинної акредитації: 12 жовтня 2017 року

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З АКРЕДИТАЦІЇ УКРАЇНИ ЦИМ ЗАСВІДЧУЄ
КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Органу з оцінки відповідності
«Центр екологічної сертифікації та маркування»
Всеукраїнської громадської організації «Жива планета»

Місцезнаходження юридичної особи:
02121, м. Київ, пр-т Бажана, буд. 9-Б, кв. 261

Місцезнаходження ООВ:
02002, м. Київ, вул. Микільсько-Слобідська, 6-Д

3 3 1 4 8 2 9
(Код ЄДРПОУ)

ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2014 (ISO/IEC 17065:2012) В СФЕРІ:

екологічного маркування типу I: продуктів харчування; напоїв алкогольних
води та напоїв безалкогольних; виробів текстильних; матраців; меблів та
покриття для підлоги з лісоматеріалів; будівельних матеріалів та виробів;
продукції хімічної промисловості; виробів з паперу та пластику; косметичних
засобів; устаткування електричного та побутових приладів; послуг з
тимчасового розміщення, послуг типу «зелений офіс» та «зелений клас», оптово-
роздрібною та роздрібною торгівлі, банних послуг; натуральних продуктів.

Сфера акредитації визначена додатком до цього атестата від 12 жовтня 2017 року, що
складається з 05 аркушів та доповненням до сфери акредитації від 22 травня 2019 року, що
складається з 01 аркуша, які є невід'ємними частинами цього атестата.

* На заміну виданого від 12 жовтня 2017 року у зв'язку з розширенням сфери акредитації.
Рішення щодо розширення сфери акредитації ООВ від 22 травня 2019 року.

В.о. Голови

м. Київ, 01133, вул. Генерала Алмазова, 18/7

В.В. Красюк

Зареєстрований в Україні за № 1144

НААУ є підписантом: 1) Угоди EA BIA у сферах «Випробування», «Калібрування», «Сертифікація продукції»,
«Сертифікація персоналу», «Сертифікація систем менеджменту» та «Інспектування»; 2) Угоди ILAC MRA у сферах
«Випробування», «Калібрування» та «Інспектування»; 3) Угоди IAF MLA у сферах «Сертифікація продукції»,
«Сертифікація персоналу», «Сертифікація систем менеджменту».

СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА МАРКУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ
SYSTEM FOR ENVIRONMENTAL CERTIFICATION AND ECOLABELLING

Орган з оцінки відповідності
Conformity Assessment Body

10156
ДСТУ EN ISO/IEC 17065

СЕРТИФІКАТ

РЕЄСТРАЦІЙНИЙ № UA.08.002.483

Цей сертифікат підтверджує, що продукція

Труби поліетиленові для холодного (у т.ч. питного) водопостачання, технічного призначення
та каналізації ТМ Зелений світ
(нормативний документ на виготовлення: ДСТУ EN 12201-2:2018 (EN 12201-2:2011+A1:2013, IDT))

відповідає вимогам СОУ OEM 08.002.14.055:2010 Вироби з полімерних матеріалів. Екологічні
критерії оцінювання життєвого циклу,

що розроблені у відповідності до стандарту ДСТУ ISO 14024:2002 (ISO 14024:1999, IDT)

ДЕРЖУВАЧ СЕРТИФІКАТУ:
ОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ПІДПРИСМСТВО
ЗЕЛЕНИЙ СВІТ

од ЄДРПОУ 31488742

Юридична адреса: 73000, Україна, м. Херсон, Миколаївське шосе, 5 км

фактична адреса: 73000, Україна, м. Херсон, Миколаївське шосе, 5 км

ІРОБНИК:
ОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ПІДПРИСМСТВО
ЗЕЛЕНИЙ СВІТ

од ЄДРПОУ 31488742

Юридична адреса: 73000, Україна, м. Херсон, Миколаївське шосе, 5 км

фактична адреса: 73000, Україна, м. Херсон, Миколаївське шосе, 5 км

Дата первинної сертифікації: 30-08-2018

Дата видачі сертифікату: 30-08-2018

Термін дії сертифікату: 29-08-2021

Президент ВГО «Жива планета»

Світлана Беріна

Директор ООВ «Центр екологічної
сертифікації та маркування»

Світлана Перминова

Орган з оцінки відповідності «Центр екологічної сертифікації та маркування» ВГО «Жива планета»
02121, Україна, м. Київ, пр-т Бажана, 06-261
+38-044-332-84-08. os@ecolabel.org.ua; www.ecolabel.org.ua

* Чака Глобальної мережі екологічного маркування (Global Ecolabelling Network, GEN),
підтверджений з відповідністю до вимог Міжнародної програми екологічної ділової та екологічної
вимог організмів відповідності вказівкою на екологічних та регіональних програмі типу 0200.
ISO 14024 (GANACEE) <http://www.global ecolabelling.org>

Інформація про технічні, якісні та кількісні характеристики предмета закупівлі (продовження)

3) поховання, етикеток або ярликів продукції з екологічним маркуванням (або їх макети).

Чинність сертифікату про підтвердження відповідності виробів встановленим екологічним критеріям згідно з наданою специфікацією має бути завірена органом з оцінки відповідності.

СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА МАРКУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ
SYSTEM FOR ENVIRONMENTAL CERTIFICATION AND ECOLABELLING

СЕРТИФІКАТ
РЕЄСТРАЦІЙНИЙ № UA.08.002.483

Цей сертифікат підтверджує, що продукція

Труби поліетиленові для холодного (у т.ч. питного) водопостачання, технічного призначення та каналізації ТМ Зелений світ
(нормативний документ на виготовлення: ДСТУ EN 12201-2:2018 (EN 12201-2:2011+A1:2013, IDT)
відповідає вимогам СОУ OEM 08.002.14.055:2010 Вироби з полімерних матеріалів. Екологічні критерії оцінювання життєвого циклу,
що розроблені у відповідності до стандарту ДСТУ ISO 14024:2002 (ISO 14024:1999, IDT)

ОДЕРЖУВАЧ СЕРТИФІКАТУ:
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЗЕЛЕНИЙ СВІТ»
Код ЄДРПОУ 31488742
Юридична адреса: 73000, Україна, м. Херсон, Миколаївське шосе, 5 км
Фактична адреса: 73000, Україна, м. Херсон, Миколаївське шосе, 5 км

ВИРОБИНИК:
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЗЕЛЕНИЙ СВІТ»
Код ЄДРПОУ 31488742
Юридична адреса: 73000, Україна, м. Херсон, Миколаївське шосе, 5 км
Фактична адреса: 73000, Україна, м. Херсон, Миколаївське шосе, 5 км

Дата первинної сертифікації:	30-08-2018
Дата видачі сертифікату:	30-08-2018
Термін дії сертифікату:	29-08-2021

Президент ВГО «Жива планета»

Світлана Березина

Директор ООБ «Центр екологічної сертифікації та маркування»

Світлана Пермінєва

Орган з оцінки відповідності «Центр екологічної сертифікації та маркування» ВГО «Жива планета»
02121, Україна, м. Київ, пр-т. Бажана, 96-201
+38-044-332-84-03; oa@ecolabel.org.ua; www.ecolabel.org.ua

* Інше Глобальне мережі екологічного маркування (Global Sourcing Network, GSN), сертифікований у відповідності до вимог Міжнародної програми екологічного дизайну та екологічних знім організмів екологічного маркування національних та регіональних провінцій і міжнародних ISO 14024 (ISO/IEC) <http://www.globalsourcing.net>

Труби (водопровідні, каналізаційні)

У період 2017-2019 було проведено понад 40 закупівель, в яких застосовувалась вимога щодо сертифікату згідно з ДСТУ ISO 14024.

<https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2020-01-23-000168-a>

<https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2019-02-13-001787-a>

<https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2019-10-23-002378-b>

У технічних вимогах:

“Документ щодо підтвердження відповідності екологічних характеристик труб екологічним критеріям програми екологічного маркування I типу згідно ДСТУ ISO 14024:2002 для виробів з полімерних матеріалів” або надання “сертифікату відповідності вимогам ДСТУ ISO 14024:2002 на труби поліпропіленові, виданого відповідним уповноваженим органом, чинного на весь період постачання продукції”.

Компетентність організації НЕ ПІДТВЕРДЖЕНА

Відсутня акредитація і будь-які документальні засвідчення того, що ця організація дійсно є органом з оцінки відповідності, і те що схема сертифікації якою вона оперує відповідає стандарту ДСТУ ISO 14024 – відсутні (окрім власного сайту цієї організації).

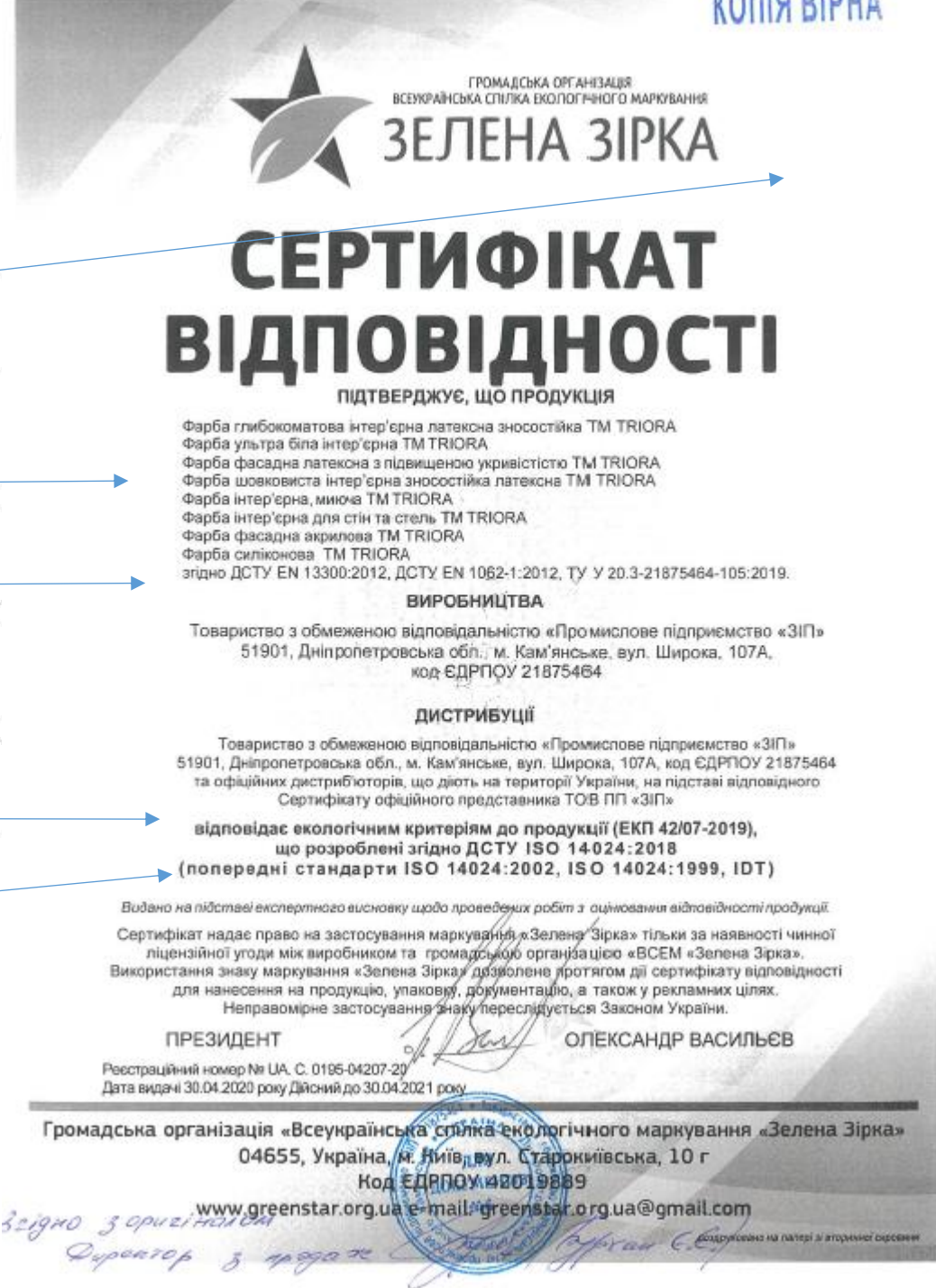
Відсутній перелік продукції на якій поширюється сертифікат

Не зазначений користувач сертифікату

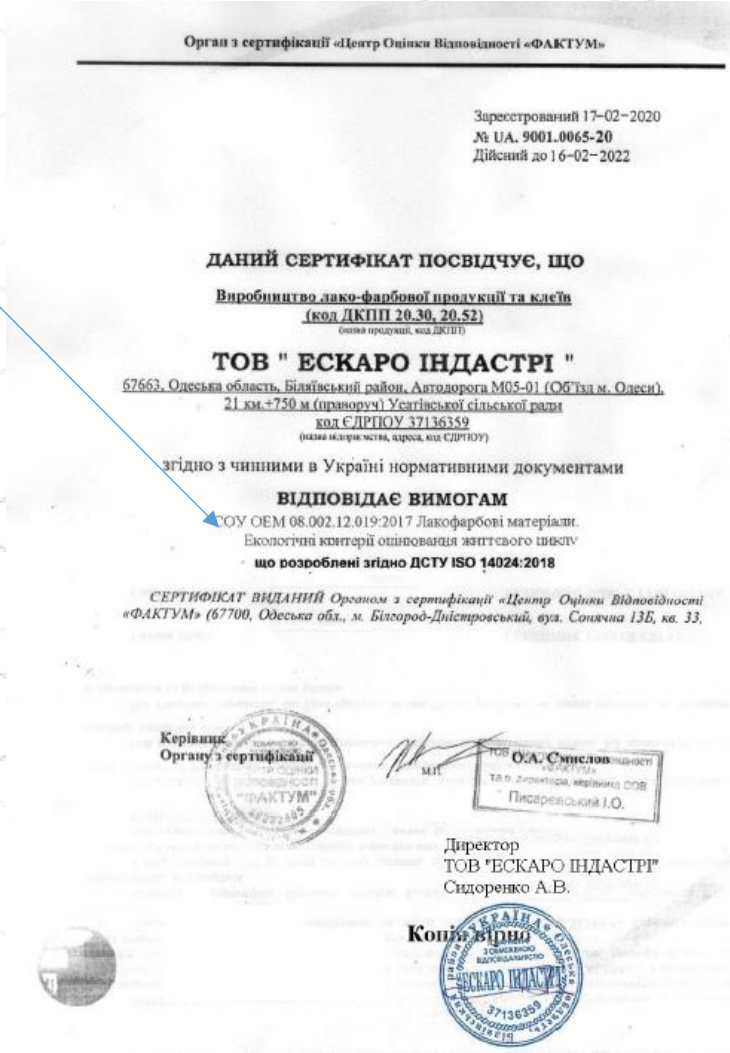
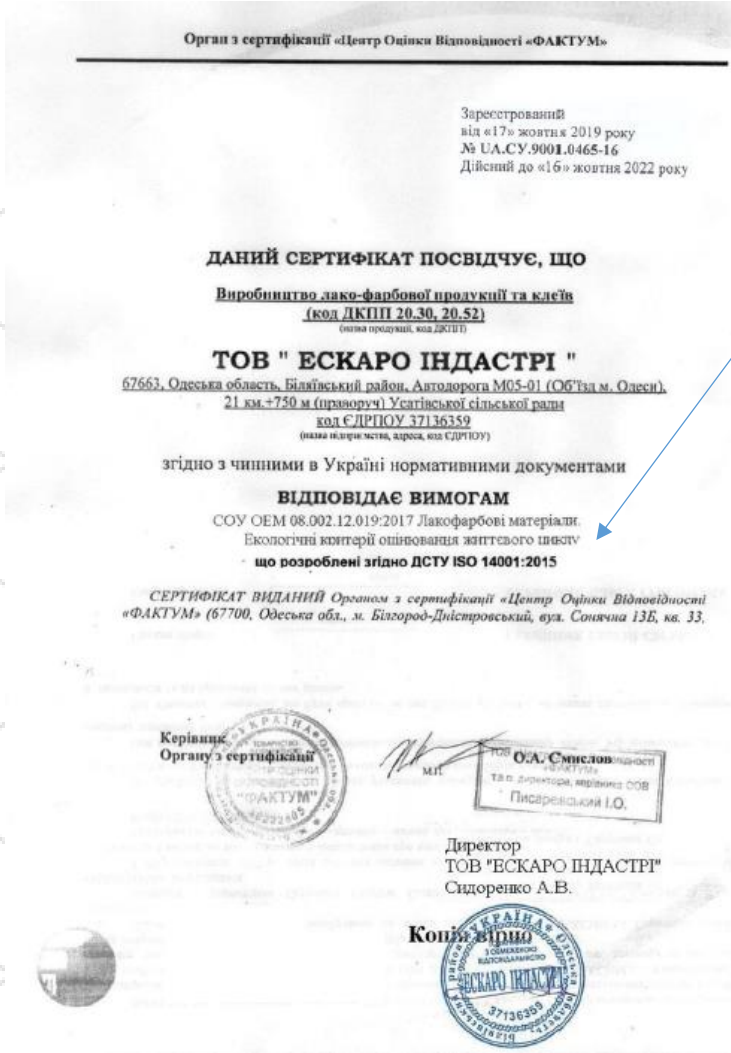
Відсутній данні, які екологічні критерії становлять елементи технічних вимог програми екологічного маркування для кожної категорії продукції якими керується ця організація, що є грубим порушенням вимог ДСТУ ISO 14024.

Хибні помилки у кодифікації стандартів

Прийняття ЗАМОВНИКОМ у складі тендерної документації, сертифікатів виданих ОРГАНАМИ КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯКИХ НЕ ПЕРЕВІРЕНА шляхом АКРЕДИТАЦІЇ або у інший визначений законодавством спосіб є порушенням пункту 5 статті 23 Закону про публічні закупівлі

Підроблені сертифікати

Стаття 358 ККУ

Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів караються штрафом до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років.

ДСТУ ISO 14001

?

ДСТУ ISO 14024

Стандарт ДСТУ ISO 14001:2015 установлює вимоги до системи екологічного управління, що їх організація може використовувати для підвищення своєї дієвості.

Призначеність цього стандарту - надати організаціям загальну схему діяльності задля охорони довкілля та реагування на зміни умов довкілля в рівноважному поєднанні з соціально-економічними потребами.

Об'єктом сертифікації згідно з ДСТУ ISO 14001 є система екологічного управління. Тобто даний стандарт й, відповідно, сертифікат відповідності згідно з ДСТУ ISO 14001, не має безпосереднього відношення до товару, що є предметом закупівлі, у тому числі його технічних, якісних та кількісних характеристик, зазначення яких передбачено п. 3 ч. 2 статті 22 Закону України «Про публічні закупівлі», а також не встановлює будь-яких вимог до предмета закупівлі, для того, щоб вимагати сертифікати відповідності відповідно до п. 4 ч. 2 статті 22 Закону України «Про публічні закупівлі».

ДСТУ ISO 14001 та ДСТУ ISO 14024 не є взаємозамінними. Стандарт ДСТУ ISO 14024, на відміну від ДСТУ ISO 14001, установлює принципи та методи, застосовні для розроблення програм екологічного маркування типу I, включаючи вибір категорій продукції, екологічних критеріїв продукції і функціональних характеристик продукції, а також для оцінювання та демонстрування відповідності.

Відповідно, екологічні критерії, що розроблені згідно з ДСТУ ISO 14024, встановлюють вимоги саме до продукції, що відповідає вимогам Закону України «Про публічні закупівлі».

Кожного року в містах і селищах України накопичується близько 1 млрд. тон твердих відходів, з яких приблизно тільки 10 % використовуються як вторинні ресурси

Щорічно на душу населення утворюється 220-250 кг сміття, у великих містах – 330-380 кг

7% території України – сміттєзвалища, а це в 1,5 рази більше, ніж площа Полтавської області

Період розкладу виробів з пластику понад 500 років

Нецінові критерії

Неціновій критерій не вплине на відбір пропозицій, але може впливати на вибір надаючи перевагу встановленим критеріям, зокрема щодо **ресурсоефективності та заходів із захисту довкілля**.

Оновлений Закон знімає обмеження на умови застосування нецінових критеріїв.

До цього замовник мав можливість застосовувати їх лише, якщо закупівля матиме складний характер (у тому числі закупівля консультаційних послуг, наукових досліджень, експериментів або розробок, дослідно-конструкторських робіт) і немає постійно діючого ринку.

З 19 квітня 2020 замовник може застосовувати нецінові критерії закуповуючи будь що.

Питому вагу кожного нецінового критерію та їхню кількість замовник визначатиме самостійно.

Загальна питома вага нецінових критеріїв не може бути вищою ніж 30 %.

Нецінові критерії

Вищенаведені вимоги до **екологічних характеристик** варто застосувати у якості нецінових критеріїв замість прямих вимог, у разі якщо замовник має намір встановити такі критерії, але при цьому він не впевнений у тому що:

- а) чи є на українському ринку належні конкурентні умови на продукцію що відповідає встановленим вимогам;
- б) ціна на таку продукцію (більша, менша чи така сама як середня ринкова) дозволить здійснити закупівлю в межах передбачених бюджетних видатків;
- в) чи є постачальник такої продукції якій відповідатиме іншим критеріям технічних специфікації тощо.

Нецінові критерії

Приведена ціна = Ціна пропозиції / Коефіцієнт корекції (КК)

Формула розрахунку коефіцієнту корекції

$$КК = 1 + (F1 + F2 + \dots + Fn) / PV$$

де: КК - коефіцієнт корекції,

F1..Fn - значення кожного нецінового критерію, обраного постачальником,

PV - вага критерію "Ціна".

Нецінові критерії для виробу з пластику: ресурсоефективність

Замовник застосував вимогу у технічних специфікаціях “*вміст повторно переробленого матеріалу не менш ніж 60%*”, але хоче обрати продукцію з максимально можливим вмістом переробленого матеріалу і бути впевненим що це так. Також він не бажає витратити додатково кошти на утилізацію виробу після строку служби.

Вимога 1. Вміст повторно переробленого матеріалу – *тах вага 5 %*

Більш ніж 81% - 5%

Від 61% до 80% - 2,5%

Не менш ніж 60% - 0%

Вимога 2. Наявність у складі тендерної документації витягу з або копії висновку наданого незалежною компетентною стороною про вмісту повторно переробленого матеріалу, оформленого згідно п. 7.8 згідно з ДСТУ ISO 14021 – *тах вага 5 %*

Так - 5%

Ні - 0%

Для підтвердження встановленої вимоги у складі тендерної пропозиції **необхідно надати копії:**

- 1) підтверджувального документу про відповідність виробу встановленим екологічним критеріям;
- 2) підтверджувального документу про компетентність організації яка проводила оцінювання.

Вимога 3. Постачальник забезпечує збір з метою подальшої переробки виробу після закінчення строку служби – *тах вага 1%*

Так - 1%

Ні - 0%

Ціна – вага 89%

Учасник торгів, якій подає пропозицію на суму 100 000 грн і виконав усі вимоги нецінових критеріїв за максимальною вагою

Коефіцієнт корекції цієї пропозиції буде дорівнювати:

$$KK = 1 + (0,05 + 0,05 + 0,01) / 0,89 = 1,25$$

Тоді приведена ціна, з якою Постачальник буде брати участь в аукціоні, буде дорівнювати:

$$100\ 000\ \text{грн.} / 1,25 = 80\ 000\ \text{грн.}$$

Тобто пропозиція в 100 000 грн. яка відповідає сумарному значенню нецінових критеріїв дорівнює 80 000 грн. у конкурентному аукціоні відносно цінової пропозиції учасників які не відповідають вимогам нецінових критеріїв.

Важливо знати, що всі *показники* у грн. система ProZorro розраховує автоматично.

Замовнику необхідно лише правильно заповнити форми при оголошенні закупівлі та прописати нецінові критерії та їх значення в тендерній документації, решту зробить електронна система.

Нецінові критерії для виробу з пластику: заходи із захисту довкілля

Замовник має бажання закупити екологічно сертифіковану продукція але має сумніви того чи є ринкові можливості на українському ринку задовільнити його вимогу не порушуючи статтю 5 Закону про публічні закупівлі та не має уяви чи відповідає ціна на таку продукцію наявним видаткам на закупівлю.

Вимога. Вироби повинні відповідати вимогам екологічних критеріїв на вироби з полімерних матеріалів, що встановлені згідно з чинною редакцією ДСТУ ISO 14024 – *max вага 20 %*

Так - 20%

Ні - 0%

Для підтвердження встановленої вимоги у складі тендерної пропозиції **необхідно надати копії:**

- 1) сертифікату про підтвердження відповідності встановленим екологічним критеріям на вироби з полімерних матеріалів;
- 2) атестату акредитації органу з оцінки відповідності який видав сертифікат.

Чинність сертифікату про підтвердження відповідності виробів встановленим екологічним критеріям згідно з наданою специфікацією має бути завірена органом з оцінки відповідності.

Ціна – вага 80%

Учасник торгів, якій подає пропозицію на суму 100 000 грн і виконав вимогу нецінових критеріїв

Коефіцієнт корекції цієї пропозиції буде дорівнювати:

$$KK = 1 + 0,2 = 1,20$$

Тоді приведена ціна, з якою Постачальник буде брати участь в аукціоні, буде дорівнювати:

$$100\ 000\ \text{грн.} / 1,20 = 83\ 333,33\ \text{грн.}$$

Тобто пропозиція в 100 000 грн. яка відповідає сумарному значенню нецінових критеріїв дорівнює 83 333,33 грн. у конкурентному аукціоні відносно цінової пропозиції учасників які не відповідають вимогам нецінових критеріїв.

Важливо знати, що всі *показники* у грн. система ProZorro розраховує автоматично.

Замовнику необхідно лише правильно заповнити форми при оголошенні закупівлі та прописати нецінові критерії та їх значення в тендерній документації, решту зробить електронна система.

Нецінові критерії для виробу з пластику: збільшення строку експлуатації

Замовник застосував вимогу в умовах договору що гарантований виробником строк служби виробу має бути не менш ніж 12 міс., але хоче обрати продукцію зі збільшеним строком експлуатації.

Вимога. Гарантований строк експлуатації виробу повинен бути збільшений по відношенню до визначеного – *тах вага 20 %*

Більш ніж 101% - 20%

Від 51% до 100 % - 10%

На 50% - 5%

Для підтвердження встановленої вимоги у складі тендерної пропозиції **необхідно надати** гарантію виробника оформлену згідно з п. 7.7. ДСТУ ISO 14021.

Зміни щодо збільшення гарантованого виробником строку служби виробу повинні бути обов'язково відображені у договорі на поставку товару.

Ціна – вага 80%

Учасник торгів, якій подає пропозицію на суму 100 000 грн і виконав вимогу нецінових критеріїв за питомою вагою = 10%

Коефіцієнт корекції цієї пропозиції буде дорівнювати:

$$KK = 1 + 0,1 = 1,10$$

Тоді приведена ціна, з якою Постачальник буде брати участь в аукціоні, буде дорівнювати:

$$100\ 000\ \text{грн.} / 1,10 = 90\ 909,09\ \text{грн.}$$

Тобто пропозиція в 100 000 грн. яка відповідає сумарному значенню нецінових критеріїв дорівнює 90 909,09 грн. у конкурентному аукціоні відносно цінової пропозиції учасників які не відповідають вимогам нецінових критеріїв.

Важливо знати, що всі *показники* у грн. система ProZorro розраховує автоматично.

Замовнику необхідно лише правильно заповнити форми при оголошенні закупівлі та прописати нецінові критерії та їх значення в тендерній документації, решту зробить електронна система.

Підпишіться на нашу розсилку, щоб бути в курсі всіх новин

Як застосовувати засоби захисту довкілля при закупівлі товарів, робіт та послуг

ДП "Прозорро", 08.12.2018

#зелені закупівлі

#тендерна документація

версія для друку

Методичні рекомендації щодо визначення необхідності та застосування заходів із захисту довкілля до предмета закупівлі (при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади)

[Загальні положення](#)

[Заходи із захисту довкілля](#)

[Підходи до визначення заходів із захисту довкілля](#)

[Підтвердження відповідності](#)

Загальні положення

1. Ці Методичні рекомендації розроблені з метою забезпечення визначення необхідності застосування заходів із захисту довкілля до предметів закупівлі відповідно до положень статті 22 Закону України «Про публічні закупівлі» (далі – Закон).

ЗЕЛЕНІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ. МОДУЛЬ 1-3.

Зелені публічні закупівлі. Модуль 1

для замовників

Перший модуль навчальної програми для підвищення обізнаності службовців, задіяних у процесі здійснення публічних закупівель, щодо принципу «зелених» закупівель

Зелені публічні закупівлі. Модуль 2

для замовників

Другий модуль навчальної програми для підвищення обізнаності службовців, задіяних у процесі здійснення публічних закупівель, щодо принципу «зелених» закупівель

Зелені публічні закупівлі. Модуль 3

для замовників

Останній модуль навчальної програми для підвищення обізнаності службовців, задіяних у процесі здійснення публічних закупівель, щодо принципу «зелених» закупівель

ВСІ ОНЛАЙН КУРСИ PROZORRO

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

НИНІШНІЙ СТАН

МАЙБУТНІЙ СТАН

Енергія з відновлювальних джерел
4% від загального споживання

Ліси
15,9% від території

Відходи
50% захоронення, низький рівень перероблення відходів

Водні ресурси
15,7% скидів у водні об'єкти - забруднені практично усі поверхневі та підземні води - забруднені та дуже забруднені

атмосферне повітря

2 з 3 дихають повітрям із перевищеними нормами забруднення

Добувні і переробні підприємства + сектор енергетики - понад 90% викидів забруднюючих речовин у повітря

ВИКИДИ В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ
3,078 МЛН ТОН

атмосферне повітря

Скорочення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел на 15% рівня 2015 року, від пересувних джерел на 30% від рівня 2015 року

Зменшення удвічі енергоємності економіки
Зменшення викидів парникових газів на 60%

ВИКИДИ В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

Будуть не більше 60% від рівня 1990 року
10% електротранспорту від загальної кількості придбаних авто

Енергія з відновлювальних джерел
17%

Ліси
17,5%

Відходи
35% захоронення

Водні ресурси
5% скидів у водні об'єкти - забруднені

ДОСТУП ДО СИСТЕМ ВОДОВІДВЕДЕННЯ
~2% Сільське населення
87,1% Міське населення

ДОСТУП ДО СИСТЕМ ВОДОВІДВЕДЕННЯ
Сільське населення **80%**
Міське населення **100%**

СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЗЕЛЕНИХ РИНКІВ

Action funded by
the European Union

EU4Environment

Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine

Key Information

Objective: The EU4Environment action of the European Union aims to help the six partner countries preserve their natural capital and increase people's environmental well-being, by supporting environment-related action, demonstrating and unlocking opportunities for greener growth, and setting mechanisms to better manage environmental risks and impacts

Partner Countries: Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine

Duration: 2019-2022

Budget: EUR 20.5 million (EU contribution: EUR 19.5 million)

Implementing Partners: OECD, UNECE, UNEP, UNIDO, the World Bank

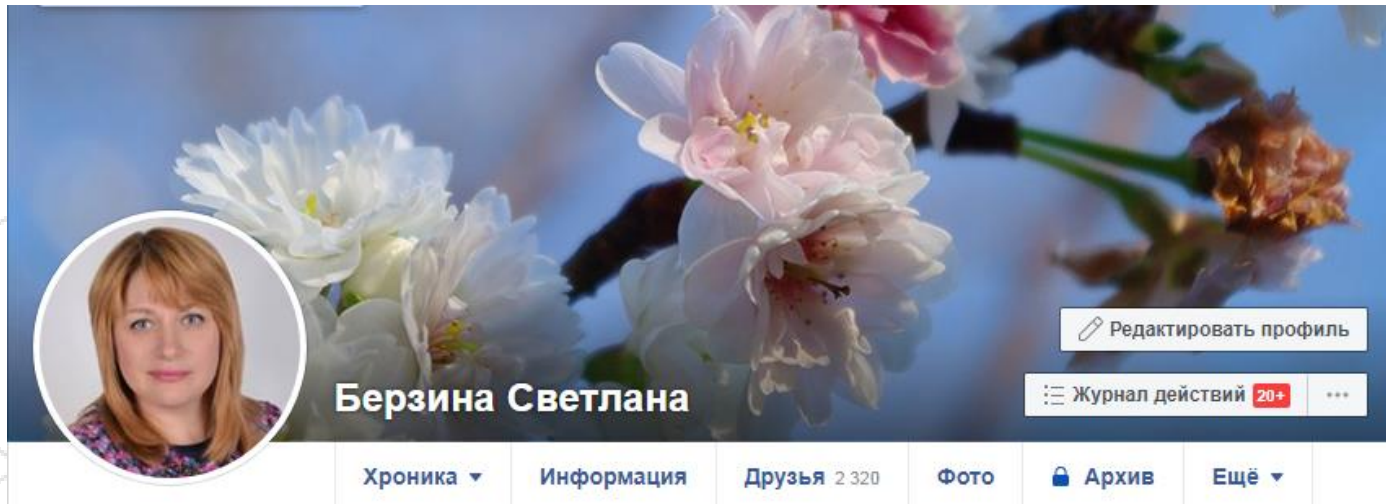
Overall direction: European Commission

Additional information about the EU4Environment is presented on the [project website](#).

Action implemented by:

renew europe.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ !!!

svitlana.berzina@gmail.com

МІНІСТЕРСТВО
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

prozorro
ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ

Міністерство
енергетики
та захисту довкілля

ECOBUSINESS
Екологія підприємства

ІНСТИТУТ
ЕКОЛОГІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ

